

Kovács Henrietta: A közösségfejlesztés alapjai és a többfunkciós közösségi terek



Bevezetés

Rendkívül fontosnak és aktuálisnak érzem a közösségfejlesztés témáját, mert napjainkban egy olyan felgyorsult világban élünk, ahol főként a fővárosban, illetve a nagyvárosokban érhető el a legtöbb közszolgáltatás az emberek számára, legyen szó álláslehetőségekről vagy a kulturális alapszolgáltatáshoz való hozzáférésről. A kisebb települések, falvak sajnos rohamos tempóban válnak lakatlanná vagy elidősödnek. A jelenlegi tendencia alapján a fiatalok és az aktív korúak nagy része költözik olyan helyre, ahol könnyen elérhető számára mindaz, ami egyébként a kisebb településeket is ugyanúgy megilletné. A közösségfejlesztésnek, mint szakmának, az a célja, hogy segítséget nyújtson a kisebb településeknek, értékeik feltárásában és megőrzésében, valamint a helyi lakosság megtartásában. Teszi ezt annak érdekében, hogy hosszú távon fenn tudjanak maradni a kisebb közösségek is. A többcélú közösségi terek, az IKSZT-ék, Agorák, Agora Pólusok, többek között ezeket a fontos feladatokat vállalják fel.

A közösség és a közösségfejlesztés meghatározása, jellemzői, funkciói

Magának a szónak, mint közösség mindig is igen erős értéktartalma volt és van a mai napig. Nagyon gyakran használt és népszerű fogalomról van szó, amely sokféle jelentéssel, meghatározással bír. A szociológia szakirodalmában majdnem száz közösség-definícióval találkozhatunk. Szinte mindegyik meghatározásban vannak közös elemek, amelyek a fogalom lényegét ragadják meg: együvé tartozás tudata, hasonlóság, kapcsolat, földrajzi közelség, életmódbeli hasonlóságok. (Nistor 2010:15) Ha a szociológia kiemelkedő alakjaira és a közösségre gondolunk, akkor először Max Weber fogalmát érdemes megvizsgálni. Ő a közösség és a társulás fogalmát elkülönítette egymástól. Közösségről akkor beszél, amikor „a társadalmi cselekvést a résztvevők átértzett – érzelmi-indulati vagy tradicionális – összetartozásán alapuló beállítottság jellemzi. A társulás ellenben azt a társadalmi kapcsolatot jellemzi, ahol a társadalmi cselekvés racionálisan motivált.” (Webert idézi Nistor 2010:16).

Ebből a fogalomból is kiderül, hogy mennyire sokrétű a közösség fogalma és milyen széleskörűen használják. *„Kifejezhet embercsoportot, minőséget, lokalitást, közös alkotást, érzést, szándékot, képességet, gazdálkodási formát, azonos eszmék, célok, azonos értékrend vállalását, életmódot, etnikai és kulturális értékekhez tartozást, nemzeti – állami – politikai együvé tartozást.”* (Varga – Vercseg 1998:25).

A közösségek meglétének szükségességét több szemponttal is indokolhatjuk:

- *„az embereknek biztonságot nyújthatnak, tartalmat és célt adhatnak életüknek, a kibontakozás lehetőségét személyiségüknek;*
- *a társadalomban az egyéni érdekek hatékony csoportérdekké formálódhatnak, a társadalmi fejlődés folyamata biztosított általuk;*
- *a társadalom demokratizálódásának alapfeltételei;*
- *fontos a szerepük a hatékony társadalmi ellenőrzés kiépítésében”* (Juhász 2003:165).

A közösségek tagjai között lévő kapcsolat többféle forrásból eredhet, pl.: vérségi-rokonsági, térbeli, munkavégzési stb. Ezekből a kapcsolatokból alakulnak ki közös érdekek és értékek, tapasztalatok. A tagok kapcsolati forrását tekintve a szakirodalom általában a közösséget három típusra osztja: lokális közösség, érdekközösség, bensőséges kapcsolati közösség. A lokális közösség tagjainak egy a lakóhelyük, földrajzilag egymás közelében élnek. A lakóhelyet lehet szűkebben (pl.: ugyanazon utcán lakók) és tágabban (egy városban élők) is értelmezni. Az érdekközösségben *„a tagok közös jellemzője az azonos rokonsági, munkavégzési, etnikai, vallási stb. hovatartozás, tehát valamely a lokalitáson túlmutató kulturális jellemző.”* (Nistor 2010:17) A bensőséges kapcsolati közösségben a tagok valamilyen közös eszméhez, világnézethez kapcsolódnak és ez jelenti számukra az összetartó erőt. Ilyen lehet pl.: egy vallási közösség. (Nistor 2010:17)

Hankiss (Hankiss 1985) szerint kétfajta közösségtípusról beszélhetünk: közvetlen és eszmei közösségről. A közvetlen közösség tagjai személyesen ismerik egymást és közvetlen kapcsolatban állnak egymással pl.: ilyen lehet egy baráti kör, egy iskolában a tanári gárda, egy klub, vagy egy egyesület. Ezzel ellentétben az eszmei közösség tagjai nem feltétlenül élnek földrajzi közelségben és lehet, hogy csak ritkán találkoznak egymással, mégis összekötik őket a közös érdekek, kijelölt célok. Az együvé tartozásukat tehát a közös érdekek erősítik, nem pedig az, hogy egy térben élnek.

A fogalmi megközelítések alapján láthatjuk, hogy milyen minőségi kritériumai is vannak egy közösségnek. Dimitru Sandu (Sandu idézi Nistor 2010) szerint az alábbi kritériumok valamelyikének mindenképpen teljesülnie kell, hogy a közösség létrejöjjön: kulturális hasonlóság, azonos státusz, valamint interakciók, a tagok között. Nagyon fontos, hogy egy adott közösség tagjai tudatában vannak mindennek, hiszen ezért is alakulhat ki bennük a közösségérzés, a közösségi tudat. A tagok elköteleződnek a közösség felé, hiszen ők is ugyanazokat az eszméket vallják, nagyon hasonlóan vélekednek sok dologról a világban. Emiatt az elköteleződés miatt lehet az, hogy az emberek tudatában általában a közösség szó pozitív értelmű. *„Mivel a közösség megléte feltételezi a szolidaritást, a kölcsönösséget, a normák betartását, a közösségre, mint jó és kívánatos társadalmi struktúrára tekintünk.”* (Nistor 2010:19).

Vercseg Ilona és Varga A. Tamás Közösségfejlesztés című művében ismerteti a közösségek funkcióit is, amit korábban egy amerikai szociológus, Roland L. Warren dolgozott ki 1957-ben. Warren szerint öt olyan funkciója van a közösségeknek, amelyek mindegyikének meg kell, hogy feleljen. Ezek a funkciók a következők:

- *Szocializáció*, aminek az értékközvetítésben van jelentős szerepe. A közösség tagjai ezáltal ismerkednek meg azokkal a fontos értékekkel, normákkal, amelyekkel a közösség rendelkezik és számukra fontos.
- *Gazdasági boldogulás*, ami azt jelenti, hogy a közösség biztosítja a tagjai számára a megélhetést, a munka lehetőségét.
- *Társadalmi részvétel*, ami kielégíti a minden ember számára fontos társasági élet iránti igényt.
- *Társadalmi kontroll* jelenik meg a negyedik funkcióként, amely megköveteli a tagoktól, hogy az előírt normákat minden esetben betartsa. Ha ez nem így történik, akkor akár az is megtörténhet, hogy a közösség kiveti magából a normasértő, szabályszegő egyént.
- *A kölcsönös támogatás*, ami lehetővé teszi, hogy az egyének együtt egy sokkal nagyobb és nehezebbnek tűnő feladatot tudjanak megoldani, elérni, mintha azt egyedül próbálnák meg. Egymást támogatva, segítve juthatnak csak el a kitűzött célok eléréséhez. Warren szerint ez az öt funkció minden közösségben megjelenik valamilyen formában, legyen az jelen formálisan vagy informálisan (Varga – Vercseg 1998:47).

Ahogy a közösségnek, úgy a közösségfejlesztésnek is sokféle meghatározása, értelmezési kerete van. Ez abból is adódik, hogy egy összetett szóról beszélünk, amelynek mindkét tagját értelmezhetjük másképpen is. A közösséget a közösségfejlesztés gyakorlatában általában a lokalitás felől közelítik meg, tehát ebben az értelemben olyan közösségeket vesznek alapul, amiknek az alapját a lokalitás, az azonos lakóhely adja. A fejlesztés szó alatt pedig egy olyan folyamatot értünk, aminek célja az előrébb mozdítás, az előző állapotnál valamivel jobb létrehozása és az erre való folyamatos törekvés. (Nistor 2010:25) *„A közösségfejlesztés mint szakma átmeneti, szervezett és szakszerű beavatkozást jelent a közösségek életébe annak érdekében, hogy a közösség képes legyen a megújulásra, vagyis saját problémáinak kezelésére, mérséklésére és megoldására.”* (Vercseg 2013:92).

A fejlesztés számos területre koncentrálódhat, többek között irányulhat a közösség gazdasági életének, az életminőségnek, az intézményi, valamint a mentalitásbeli jellemzőknek a javítására, jobbá tételére. A gazdaság erősebbé tételét szolgálhatja a munkahelyek teremtése, míg az életminőség javulását az infrastrukturális fejlesztés segítheti elő. Az intézményi fejlesztésnél leginkább arra kell gondolni, hogy a közösség tagjainak nagyobb beleszólása legyen az őket érintő dolgokba, több kulturális intézmény, iskola működjön a közösség tagjai számára. A mentalitásbeli fejlesztésnél gyakori a lakosok toleranciájának növelése, látókörük szélesítése. (Nistor 2010:25)

Ahhoz, hogy hatékonyan tudjunk egy adott közösséget fejleszteni valamelyik területen, mindig szem előtt kell tartanunk, hogy a közösség sohasem egy élettelen rendszer, olyan emberek alkotják, akik maguk szervezik, formálják saját közösségüket. Éppen ezért nem szabad figyelmen kívül hagyni a közösséget és az igényeiket, elvárásaikat, és kívülről megmondani, hogy mi lesz nekik a legjobb, hanem velük együtt kell feltérképezni a fejlesztendő területeket és ezekre megoldást találni. Ez azért nagyon fontos, mert a fejlesztés után a közösségfejlesztő az esetek többségében elmegy az adott lakóhelyről, a közösség tagjai pedig ott maradnak és nekik kell tovább vinni a fejlesztéseket. Alapvetően fontos, hogy a közösség mindennapi életéből kiindulva kell meghatározni azokat a területeket, ahol fejlesztéseket szükséges megvalósítani. A közösség tagjainak kell felvetni azokat a problémákat, amiken szeretnének változtatni, megoldani. A közösségfejlesztésben tehát talán a legfontosabb dolog, hogy az soha nem egy felülről irányított (top down), külső beavatkozás, hanem mindig egy alulról felfelé (bottom-up) építkező folyamat. A szakemberek nem irányítók, hanem segítők, partnerek ebben a demokratikus folyamatban.

Elsődleges célja mindig az, hogy valamilyen pozitív változást eredményezzen a közösség életében (Nistor 2010:25-26).

A közösségfejlesztés alapelvei, módszerei és folyamata

A közösségfejlesztésnek vannak bizonyos értékalapú alapelvei, melyeket korábban az Egyesült Királyságban határoztak meg. A szigetországban működik egy gyűjtőszervezet, amely a közösségfejlesztő szervezeteket fogja össze: ez a Community Development Exchange (CDX). Véleményük szerint a közösségfejlesztés elválaszthatatlan bizonyos értékektől. Ezek az értékek a szervezet egyik alapidokumentumának létrejöttéhez is nagymértékben hozzájárultak. Ennek az alapidokumentumnak a címe: „A közösségfejlesztés stratégiai keretei” (Strategic Framework for Community Development), amelyet azóta is rendszeres időközönként felülvizsgálják.

Henderson (2006) szerint, a CDX által megfogalmazott öt legfontosabb érték a következő:

1. *Társadalmi igazságosság*: fontos cél, hogy minden ember képes legyen arra, hogy emberi jogait érvényesíteni tudják, a fennálló szükségleteiknek eleget tudjanak tenni, valamint, hogy sokkal nagyobb mértékben beleszólhassanak az életükre hatással lévő döntéshozatali folyamatokba és irányíthassák azokat.
2. *Részvétel*: az aktív állampolgárság, a lakosság életét meghatározó kérdések megoldása az emberek demokratikus bevonásával. Mindez a közösen gyakorolt hatalom, az autonómia, a készségek, valamint a tudás és tapasztalatok alapján érhető el.
3. *Egyenlőség*: az embereket diszkrimináló és marginalizáló intézményi és társadalmi tevékenységek, valamint egyéni megnyilvánulások megkérdőjelezése, elvetése.
4. *Tanulás*: számos olyan készség, tudás, szakértelem elismerése és értékelése, amelyek birtokában az emberek képesek lesznek különböző társadalmi, gazdasági, politikai és környezetvédelmi problémát, kérdést megoldani, vagy hozzájárulni ezek megoldásához. Ide tartoznak természetesen azok a tudáselemek és készségek is, amelyeket az előbb említett folyamat során sajátítanak el az emberek.
5. *Együttműködés*: A közös munka erősítése bizonyos tevékenységek meghatározásában és végrehajtásában, valamint a különböző kultúrák kölcsönös tisztelete és elfogadása.

Vercseg Ilona a közösségfejlesztésnek két nagyon fontos alapelvét határozta meg: közösség és részvétel. A közösségfejlesztésben ez a két szó szinte elválaszthatatlan egymástól. Angolszász területen egyébként a közösséget általában nem sorolják a közösségfejlesztési alapelvekhez, ami részben az eltérő nemzeti történelmi sajátosságokra és a szakmák kialakulásának eltérő vonásaira vezethető vissza (Vercseg 2006).

A közösségfejlesztés folyamatát és a közösségi munka eredményességét lényegesen meghatározzák a kiválasztott módszerek és technikák. *„Bármely irányú fejlesztésnél fontos a helyi kultúra sajátosságait, a helyi szellemi életet megismerni. A fejlesztő alkalmazkodik a közösségi együttlét formáihoz, a hagyományokhoz és szokásokhoz, s együttműködik a kulturális-közösségi intézményekkel.”* (Vercseg 2004a:23).

A segítőknek, fejlesztőknek rendkívül rugalmasnak kell lenniük, hiszen mindig az adott közösség helyzetéből, tulajdonságaiból és lehetőségeiből kell meghatározni azokat a technikákat és módszereket, amelyek vélhetően a lehető legjobb eredményt fogják hozni. Figyelembe kell venni az egyéni javaslatokat, ötleteket is, mert a közösség tagjai tudnak a legrelevánsabban viszonyulni

a fennálló problémához, szituációhoz. A fejlesztők a módszerek kiválasztásakor egy bizonyos szinten a megérzéseikre, ösztöneikre is hallgatnak, miközben folyamatosan elemzik és figyelemmel kísérik, hogy a közösségi munka során még mindig helytállóak-e a kiválasztott technikák, módszerek (Vercseg 2013:22).

A közösségfejlesztés módszereit tekintve öt nagy módszertani csoportot különíthetünk el egymástól: aktivizáló, helyi nyilvánosságot szervező, együttműködést fejlesztő, gazdaságfejlesztő, valamint a települések feltárására, megismerésére szolgáló módszerek. A legáltalánosabb és legcélravezetőbb módszerek az aktivizáló módszerek, mint pl.: helyi önszervező-köri mozgalmak, tankatalógus, tanulókör, párbeszéd körök, szívesség szolgálatok, önkéntes szolgálatok, interjú, közösségi beszélgetések. Magyarországon a közösségfejlesztés folyamata a szakemberek szerint hét fázisra osztható, melyek optimális esetben egymás után következnek. Minden fázisnak megvannak a maga feladatai és céljai, amelyek a közösségfejlesztők tevékenységét is meghatározzák. A közösségfejlesztés legelső lépése mindig a közösség tagjainak, a lakosoknak a megszólításával, aktivizálásával és bevonásával kezdődik. A folyamatos nyilvánosság és nyitottság meglehetősen fontos az egész folyamat során. A fejlesztők feladata úgynevezett „mozgások” kialakítása és ezek fenntartása (Bodor 2014:14-15).

1. ábra: A közösségfejlesztés fázisai



(Forrás: Arapovics 2016:46)

A többfunkciós közösségi terek: IKSZT, Agóra, Agóra Pólus

A közösségi színterek két nagy csoportja a formális és a nem formális színterek. A formális közösségi színterek mindig valamilyen mesterségesen létrejött szervezethez kapcsolódnak (pl.: iskola, munkahely stb.). A nem formális színtereknek pedig valamilyen szervezeti tagság az alapja. Ezek a tagságok lehetnek spontán kialakuló közösségekhez (baráti, lakóhelyi közösség) vagy alkalmi csoportosuláshoz köthetők (pl.: egy rendezvény résztvevői). (Füzesi – Tistyán 2004:14)

Az integrált közösségi szolgáltató terek – nevükből is adódóan – több funkciót is ellátnak, tehát többfunkciós terek. Minden többfunkciós intézménynél felmerül a kérdés, hogy vajon egyes funkciók nem szorítanak-e háttérbe más funkciókat, vagy éppen ellenkezőleg, kimondottan eredményesebb-e, ha bizonyos funkciók együtt jelennek meg ezeknél az intézményeknél, színtereknél. Az IKSZT-k kialakulását és történetét vizsgálva két fontos kezdeményezést mindenképpen meg kell említeni, melyek a hatvanas évek végén, a hetvenes évek elején valósultak meg. Az első egy komplex nevelési-művelődési intézmény elképzelése, modellje. Vészi János nevéhez fűződik azoknak a szakembereknek a kezdeményezéseinek összegyűjtése és összefogása, akik az oktatás, illetve a közművelődés intézményrendszerét szerették volna

átalakítani, megújítani. „Az elgondolás lényege egy olyan komplex oktatási-közművelődési intézmény volt, mely a különböző funkciókat integrálva tudja a település felnőtt, illetve gyerek lakosságának oktatási-kulturális-közösségi-sport igényeit kielégíteni.” (Dudás 2016:29) Ezek az összetett nevelési-oktatási intézmények végül nem úgy valósultak meg, ahogy Vészi elképzelte, ugyanis a létrejött intézmények nem a helyi közösségek irányításában és fenntartásában működtek, valamint az oktatás és a közművelődés nem egyenrangú funkcióként jelent meg. Az általános művelődési központok és a szabadidőközpontok feladatai között megjelenik az oktatás, közművelődés és a sport témaköréhez tartozó törekvések megvalósítása. A másik jelentős kezdeményezés a nyitott ház kísérlete volt, amely a Népművelési Intézet vezetésével és az Országos Közművelődési Tanács támogatásával valósult meg. „A kezdeményezés lényege az volt, hogy a korábban felülről irányított egyvágányú, kötött és terjesztő szemléletű formák helyett a spontán, szabad és választási lehetőségeket nyújtó formák érvényesüljenek.” (Dudás 2016:30).

A nyitott ház lényegében egy olyan nyitott közösségi tér, amely mindenki számára elérhető és igénybe vehető. Egy aulához lehetne a legjobban hasonlítani, amelyhez speciális funkciókat ellátó terek kapcsolódnak. Ennek az előtérnek a legnagyobb előnye, hogy számos tevékenységnek helyet tud adni, rendkívül jól variálható berendezését tekintve, így az éppen aktuális tevékenységekhez lehet alakítani a helyszínt. Ez a törekvés nem alakította át jelentősen a közművelődési intézmények működését, bár azt is meg kell jegyezni, hogy több művelődési ház kínálatában, tevékenységében megjelenik a nyitott ház elképzelése. A kezdeményezés a faluházak létrehozásában folytatódott tovább. Varga Tamás és Beke Pál vezetésével jött létre ez a fajta intézménytípus, amelynek fő célja az volt, hogy az aktív közösséget helyezze központba a befogadó közönséggel szemben, és működése, tevékenységrendszere a helyi igényeken alapuljon. Ezt az elképzelést a közösségi tervezés módszereinek felhasználásával, átdolgozásával valósították meg. Varga Tamás és Beke Pál egyértelműen egy alkotó és aktív közösségi intézmény létrejöttét szerették volna, amely számos olyan funkciót is ellát, amelyek hiánypótlóak (pl.: posta, kávézó, bolt, tornaterem stb.). (Dudás 2016:29-30)

Az IKSZT-k megjelenése előtt számos többfunkciós közösségi és szolgáltató tér létezett már korábban is Magyarországon. Különböző névvel működtek ezek az intézmények, települése válogatja, hogy hol minek nevezik őket (pl.: közösségi ház, faluház, művelődési ház). Gyakori az is, amikor a könyvtár, teleház vagy e-Magyarország pont foglal magában és lát el több funkciót egymással párhuzamosan. Nagyon fontos, hogy amikor integrált közösségi és szolgáltató terekről beszélünk, akkor nem egy intézménytípusra kell gondolni, hanem minden esetben egy szemléletre. Ezek a színterek olyan épületek, amelyek minden tekintetben lehetővé teszik (tér szerkezet, eszközök), hogy a vidéki településeken és térségekben mindenki hozzáférjen a szolgáltatásokhoz. Az IKSZT egyben szolgáltatásszervezési modell is, hiszen lényegesen hozzájárul bizonyos közszolgáltatások finanszírozásának megteremtéséhez és fenntarthatóságához is. Közösségi tér, mert befogadja és otthont ad a helyi kezdeményezéseknek és a közösségi célú törekvéseknek, elképzeléseknek. Az itt dolgozó szakemberek feladata pedig az, hogy támogassák, segítsék ezeket a folyamatokat. (Dudás 2016:31)

A közösségek életében meghatározó szerepet játszanak a művelődési, közösségi intézmények. Napjainkban a művelődési otthonok ötödik generációjáról beszélhetünk, a XXI. század intézményéről. Ez az intézmény plurális szerkezetű és feladatközpontú. Célja a társadalomvezérelt művelődésszervezés. Nehézséget jelent, hogy csökkenek, illetve változnak a lakossági igények, az intézmények átalakultak és a források is bizonytalanok. Problémaként jelenik meg a szakma csökkenő presztízse és átalakulása, a kapcsolati háló hiányossága és gyengeségei (Dudás 2016)

Ezekre a problémákra több településen hatékony megoldásokat találtak ki. Ilyen lehet a helyi társadalmi igények felmérése, az új pályázati források megszerzése, projektlogika, együttműködés más szereplőkkel és proaktivitás a helyi társadalom érdekei mentén, kommunikáció erősítése befelé és kifelé egyaránt, információs hálózatok és regionális obszervatóriumok kiépítése, valamint a sokszínű képzések beindítása. A XXI. század intézményének funkciója nagyban hasonlít a rendszerváltás generációjának funkcióihoz. A legfontosabb ezek közül a település és kistérség társadalmának fejlesztése, az önmegvalósítás elősegítése, az egyén belső harmóniájának megteremtése, kisebbségi kultúra támogatása és a civilek kibontakozásának segítése. Az 1990-es évek óta, és napjainkban is egyre nagyobb szerepet kap a felnőttképzés, felnőtt nevelés és tanulás területe. A XXI. század új közművelődési intézményei az Integrált Községi és Szolgáltató Terek (IKSZT), az Agóra és az Agóra Pólus. Az IKSZT célja és küldetése a közösségek megerősítése és feltételeinek megteremtése. Nagyon fontos, hogy mindenki hozzáférjen a jó színvonalú közszolgáltatásokhoz a legelmaradottabb térségekben is, hiszen a kisebb településeket is ugyanúgy megilletik. Ezeknek az új típusú intézményeknek a célja a pusztulófélben lévő közösségi infrastruktúra újjáélesztése. A vidéki lakosság megtartása érdekében próbálják kibővíteni a helyben elérhető alapszolgáltatások körét.

Az Agóra, mint intézmény élményhelyszínt, mobil rendezvényteret, szolgáltatási helyszínt, kommunikációs központot és képzési helyszínt jelent. Az Agóra Pólus egy interaktív kiállítótér, amely a térségi innováció eredményeinek bemutatására jött létre. Kreatív foglalkoztató tereket, konferencia teret, gyakorlati bemutató termeket foglal magában. A „jövő műhelyeiként” is értelmezhető (Szabó 2014).

Az Agorát, mint a közösségi teret, Athén polgárai hozták létre több mint két és félezer évvel ezelőtt, ahol szívesen töltötték idejüket, hiszen itt hozzájutottak a legújabb hírekhez, beszélgettek egymással és a város nagy személyiségeivel is találkozhattak. Az Agóra lényegében egyfajta gyűjtőhelyként szolgált, ugyanis a közélet és a társadalmi-kereskedelmi kapcsolatok központjaként működött. *„Ez az örökség, az agora működésének filozófiája meghatározó része a közös európai kultúrának, ennél fogva szervesen köthető a magyar közművelődés hagyományaihoz is.”* (Németh 2015:10)

Az Agóra közművelődési-fejlesztési programnak köszönhetően 2015-ig 13 magyar nagyvárosban épült Agóra vagy Agóra Pólus. A program a kormány fejlesztése volt és az Új Széchenyi Tervből valósult meg. A 13 agóra egytől-egyig megyei jogú városokban jött létre. Olyan településeken valósult meg a fejlesztés, ahol érvényes a „kultúra várost épít” elve, vagyis amely települések támogatják a kulturális alapú városfejlesztést. Az elsődleges cél az agóra, mint intézménytípus létrehozása volt, amelyek egyben többfunkciós közösségi központok és közművelődési intézmények is. (Németh 2015:6-14). *„Sajátosan kialakított épített környezetében alkalmas a közösségi, oktatási-felnőttképzési és élmény funkciókat integráló, e funkciók mentén gazdag kulturális szolgáltatást kínáló működésre, a helyi társadalom, a város fejlesztésére.”* (Németh 2015:14).

A program átfogó célja pedig az volt, hogy a kulturális és infrastrukturális fejlettségbeli különbségeket csökkentse bizonyos régiók, térségek között, valamint, hogy az agorák létrehozása növelje az általános műveltséget, illetve, hogy elősegítse a kulturális szocializációt és a társadalmi beilleszkedéssel küzdőknek is segítséget nyújtson. Az agorák az egész életen át tartó tanulás, valamint a formális és informális tanulási alkalmak jegyében jöttek létre. Olyan programokat, eseményeket igyekeznek szervezni, amelyek erősítik a nyitottságot, a tanulási készségeket, az

aktív állampolgárságot és a szociális érzékenységet. Nagyon fontos, hogy a látogatók a különböző szakkörök, bemutatók, klubok, előadások során elsajátítsanak valamilyen képességeket és tudáselemeket. Ebben a tekintetben az agóra összekapcsolja a közoktatást és a közművelődést. (Németh 2015:15-16) *„Működése közvetlenül, illetve közvetve (mintákat kínálva) kihat a környék közművelődésére, magas színvonalú programokat, szolgáltatásokat nyújt a város és vonzáskörzete közönségének, közösségeinek, szakmai segítséget biztosít a környező kistérségek közművelődési intézményeinek.”* (Németh 2015:16)

Összegzés

Tanulmányomban a közösségfejlesztést, mint szakmát elsősorban elméleti oldalról közelítettem meg, hiszen az volt a célom, hogy egy általános képet alkossak a közösségekről és a közösségfejlesztésről, annak jellemzőiről, funkcióiról és jelentőségükről. A közösségfejlesztés a települések komplex társadalmi-gazdasági fejlesztéséhez széleskörű eszköztárral rendelkezik. A kistelepülések, és különösen a hátrányos helyzetű kistelepülések életében a közösség, a helyi humán erőforrás látens és lappangó erejének felismerése, gerjesztése, segítése a fejlesztés kulcsa lehet. A többfunkciós közösségi terek, többek között az Integrált Közösségi Szolgáltató Terek, az Agórák és az Agóra Pólusok kiemelten fontos szerepet játszanak ezekben a közösségépítő, -fejlesztő folyamatokban, ezért is tartom fontosnak ezeknek az intézményeknek a támogatását, fejlesztését, népszerűsítését.

Felhasznált irodalom:

- Arapovics Mária (2016): A közösségfejlesztés alapfogalmai és a kulturális közösségfejlesztés paradigmái. In: Kulturális Szemle, 2016. III. évfolyam, 2016. évi 2. szám, Hazai tudományos műhely, 36-53.p.
- Bodor Tamás (2014): Ifjúsági közösségfejlesztés – animáció. Budapest, Enigma 2001 Kiadó
- Dudás Katalin (2016): Az integrált többfunkciós szolgáltató terek – IKSZT-k tevékenysége. In: Kulturális Szemle, 2016. III. évfolyam, 2016. évi 1. szám, Hazai tudományos műhely, 29-42. p.
- Füzesi Zsuzsanna – Tistyán László (2004): Egészségfejlesztés és közösségfejlesztés a színtereken. Budapest, Országos Egészségfejlesztési Intézet
- Hankiss Elemér (1985): Diagnózisok. Budapest, Magvető Kiadó
- Juhász Erika (2003): A közösségfejlesztés történetének vázlata. In: Dr. Éles Csaba (szerk.): Nézőpontok és látletelek. [Acta Andragogiae et Culturae sorozat 20. szám] Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 165-180. p.
- Németh János István (szerk.) (2015): Közösségépítő Agórák Magyarországon. Budapest, Nemzeti Művelődési Intézet
- Nistor Laura (2010): Közösségfejlesztés. Bevezető fogalmak, módszerek, alkalmazások. Kolozsvár, Kolozsvári Egyetemi Kiadó
- Paul Henderson (2006): A közösségfejlesztés alapelvei és gyakorlata. In: Parola, 2006. 4. szám, 3-7. p. (Elérhető: http://www.kka.hu/_Kozossegi_Adattar/PAROLAAR.NSF/d735fd2254be3c2ac125690d004a5c81/a146c506ce389576c125722d0033291d?OpenDocument)
- Szabó Irma (2014): Közművelődési- közösségi művelődési intézmények. (Egyetemi előadás.) Debrecen, Debreceni Egyetem, 2014. 11. 05.

- Varga A. Tamás – Vercseg Ilona (1998): Közösségfejlesztés. Budapest, Magyar Művelődési Intézet
- Vercseg Ilona (2004a): Közösségfejlesztő leckék kezdőknek és haladóknak. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete
- Vercseg Ilona (2006): Közösség és részvétel. In: Parola, 2006. 4. szám, 12-13. p. (Elérhető: http://www.kka.hu/_Kozossegi_Adattar/PAROLAAR.NSF/cimsz/DA353DAFC6FBA390C125722D0035C7)
- Vercseg Ilona (2013): A közösségi munka folyamata és módszerei. (Elérhető: http://www.kozterhalo.hu/dokumentumok/Vercseg_Ilona.pdf)